

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Pf.I.21.067/2017/5. szám

A Szegedi Ítéltábla a dr. Siket István ügyvéd által képviselt **I.rendű felperes neve(címe)** szám alatti lakos I. rendű, **II.rendű felperes neve(címe)** szám alatti lakos II. rendű és **III.rendű felperes neve(címe)** szám alatti lakos III. rendű felpereseknek – a **jogtanácsos neve (címe)** által képviselt **alperes neve (címe)** szám alatti székhelyű alperes ellen személyiségvédelmi igény érvényesítése iránt indított perében a Szegedi Törvényszék 2017. szeptember 11. napján kelt 7.P.20.868/2017/7. sorszámu ítélete ellen a felperesek részéről 8. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

Í T É L E T E T :

Az elsőfokú bíróság ítéletét **helybenhagyja.**

Kötelezi az I-III. rendű felpereseket, 15 nap alatt egyetemlegesen fizessenek meg az alperesnek 10.000,- (Tízezer) forint másodfokú eljárási költséget, és az államnak – külön felhívásra – 96.000,- (Kilencvenhatezer) forint le nem rótt fellebbezési eljárási illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek helye nincs.

I N D O K O L Á S

Az alperes (**város 1 neve**)-i Járási Hivatala 2017. április 20-án felszólította az I-II. rendű felpereseket, nyilatkozzanak arról, gyermekük, a III. rendű felperes részére az MMR, valamint dTap elleni újra-, illetve emlékeztető védőoltás, továbbá a Hepatitis B I-II. életkorhoz kötött kötelező védőoltások iskolai kampányoltás keretében való beadása megtörtént-e.

Az I. és II. rendű felperesek által indított, a védőoltást megelőző előszűrés elrendelési ügyekben a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata tárgyában eljáró (**város 2 neve**)-i Közigazgatási és Munkaügyi Bíróság keresetüket valamennyi esetben, mint alaptalant elutasította.

A felperesek keresetükben az I. és II. rendű felperesek relációjában kérték annak megállapítását, hogy az alperes megsértette (**gyermek neve**) személyiségi jogait, emberi méltósághoz, testi integritáshoz való jogát, amikor nem vette figyelembe, hogy – törvényes képviselőként – az életkorához kötött kötelező védőoltások beadásával kapcsolatosan nemleges nyilatkozatot tettek. Emellett az alperest a jogsértés abbahagyására és a további jogsértéstől, vagyis az általuk nem vállalt védőoltások beadására kötelezéstől való eltiltásra kérték kötelezni.

A III. rendű felperes kérte megállapítani, hogy az alperes megsértette az emberi méltósághoz és a testi integritáshoz fűződő jogát azzal, hogy a kötelező védőoltások iskolai kampányoltás keretében történő beadására kötelezte.

Kifejtették, a védőoltás beadására kötelezés beavatkozás a gyermekek testi-lelki integritáshoz, valamint a szülők gyermekeik gondozásának és nevelésének megválasztásához fűződő jogába. A gyermek Alaptörvényben foglalt joga a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéshez szükséges védelem és gondoskodásra való jog, mely mindenkivel szemben megilleti. Az Alkotmánybíróság 39/2007. (VI. 20.) AB határozatára hivatkozva kiemelték, a törvényhozó a korlátozás során köteles az adott cél elérésére alkalmas legenyhébb eszközt alkalmazni, azaz a kötelező és kényszerítő jogi

eszközök igénybevétele általában csak végső eszköz lehet a közegészségügyi célok elérése érdekében. Álláspontjuk szerint egy védőoltás elmaradása – jelen esetben az újraoltásé – sem az egyént, sem a közösséget nem veszélyezteti olyan fokban, hogy kikényszerítése állami úton szükséges lenne, különösen akkor, ha a védőoltásnak mellékhatásai lehetnek. A hatóságnak azt kell felmérnie, hogy a védőoltás beadásával járó előny a gyermek oldaláról, valamint az adott közösség védelme szempontjából meghaladja-e az alkalmazott kényszerítő eszközzel járó korlátozást, sérelmet.

Keresetük jogalapjaként a Ptk. 2:42. §-át jelölték meg.

Az alperes ellenkérelme a kereset elutasítására irányult. Hivatkozott a fertőző betegségek és járványok megelőzése érdekében szükséges járványügyi intézkedésekről szóló 18/1998. (VI. 3.) NM rendelet 5. §-ára és 14. §-ára, valamint az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (Eütv.) 57-58. §-aira. Hangsúlyozta, csak a jogszabályi feltételek megvalósulása esetén van lehetőség a védőoltások alóli egyedi mentesítésre, a felperesektől azonban orvosi szakvéleménnyel alátámasztott kérelem nem érkezett, így az I. és II. rendű felperesek kötelesek gondoskodni a gyermekek számára előírt kötelező védőoltások beadásának elősegítéséről. Utalt arra, a hivatkozott 39/2007. AB határozat V/3.3. alpontja értelmében az Alkotmánybíróság tényként fogadta el, hogy a ma meghatározó tudományos világkép alapján nem kérdőjelezhető meg, hogy a védőoltások – köztük az életkorhoz kötött védőoltások – az emberi szervezet fertőző betegségekkel szembeni ellenálló-képességének fokozását és a fertőző megbetegedések elterjedésének megelőzését szolgálják. Az Alkotmánybíróság több döntésében is kimondta, hogy az állam egészségvédelmi kötelessége kivételes esetekben még a döntésképes egyén választásával szemben is elsőbbséget élvezhet, továbbá a gyermekek egészségének védelme és a fertőző betegségek elleni védekezés alkotmányosan elfogadható indok az alapjog korlátozására.

Az elsőfokú bíróság ítéletével a keresetet elutasította. Indokolásában az Alaptörvény I. cikk (1) és (2) bekezdésére utalással kifejtette, a per lényegi kérdésének megválaszolásához az egyén emberi méltósághoz fűződő személyiségi jogát kell összemérni a társadalmi érdekekkel és azt kell megítélni, hogy a testi integritás, mint az emberi méltósághoz való jog részeleme az állam részéről korlátozható-e vagy sem. Osztotta az alperes álláspontját a védőoltások szükségessége kapcsán. Ismertette az Alkotmánybíróság 43/2005. (XI. 17.) AB határozatában foglaltakat, kiemelve, hogy a védőoltások elmaradása általában véve sokkal nagyobb kockázatot jelent a gyermek egészségére, mint a védőoltások. Mivel pedig a gyermekek egészségének védelme és a fertőző betegségek elleni védekezés alkotmányosan elfogadható indok az alapjog korlátozására, az I-II. rendű felperesek nyilatkozattételre kötelezése, gyermekeik részére a védőoltás kötelező beadása olyan megengedett alapjogi korlátozás, ami nem eredményezi személyiségi joguk sérelmét.

Az ítélettel szemben a felperesek terjesztettek elő fellebbezést annak megváltoztatása és a keresetnek megfelelő döntés meghozatala érdekében. Állították, az elsőfokú bíróság tévesen hivatkozott a 43/2005. AB határozatra, az ugyanis nem értelmezi a védőoltásokat. Ugyanakkor az Alkotmánybíróság 36/2000. (X. 27.), 56/2000. (XII. 19.) AB határozatai részletesen kifejtik a betegek önrendelkezési jogát, a 21/1996. (V. 17.) AB határozat pedig kitér a nagykorúak számára biztosított cselekvési szabadságra. Véleményük szerint az Alaptörvény hatályba lépésével a korábbi alkotmánybírósági határozatokra hivatkozni nem lehet. Érvelésük alátámasztására idézték a 2002. évi VI. törvénnyel kihirdetett Oviedoi Egyezményt.

Az alperes fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyására irányult. Továbbra is hangsúlyozta, a kötelező védőoltásokra vonatkozó jelenlegi szabályozás, a jog korlátozása, vagyis a védőoltások felvételének kötelezettsége nem sért alapjogot, nem lépi túl a

szükségesség és arányosság kereteit. Az Oviedo Egyezmény 26. cikke szerint az egyezményben foglalt jogok gyakorlása és a védelmi rendelkezések nem képezhetik más korlátozások tárgyát, mint amelyek törvényben meghatározott esetekben, egy demokratikus társadalomban a közbiztonság, a bűncselekmények megelőzése, a közegészség védelme, vagy mások jogainak és szabadságának védelme érdekében szükséges. Mindezekből azt a következtetést vonta le, hogy a felperesek okfejtése az egyezmény és az egészségügyi beavatkozások visszautasíthatósága kapcsán nélküli mind a jogi, mind a szakmai alapokat.

Az Alkotmánybírósági határozatok alkalmazhatóságával kapcsolatban kifejtette, az Alaptörvény hatályba lépése előtt meghozott alkotmánybírósági határozatok az Alaptörvény értelmezése során kétségtelenül nem vehetők figyelembe, ez azonban nem zárja ki azt a lehetőséget, hogy a testület az Alaptörvény egyes rendelkezéseinek értelmezésekor a korábbival megegyező következtetésekre jusson.

A fellebbezés **alaptalan.**

Az ítéletábra a tényállást kiegészíti annyiban, hogy **(gyermek neve)** nagyszülei az I-II. rendű felperesek, egyben törvényes képviselői. A III. rendű felperes a gyermekük.

A Ptk. 2:54. § (1) bekezdése szerint a személyiségi jogokat csak személyesen lehet érvényesíteni. Ez azt jelenti, hogy mindenki csak a személyét közvetlenül érintően érvényesíthet személyiségi jogi igényt. Más személy helyett, vagy nevében ilyen igény előterjesztésére nincs lehetőség. A személyes érintettség kérdését minden esetben szükséges vizsgálni. Több kivételt is rögzít azonban a jogszabály, köztük a 2:54. § (2) bekezdésében azt, hogy a cselekvőképtelen személyiségi jogainak védelmében törvényes képviselője léphet fel. Ez a rendelkezés összhangban áll a 2:14. § (1) bekezdésével, mely szerint a cselekvőképtelen kiskorú jognyilatkozata semmis; nevében a törvényes képviselője jár el. E jogszabályok helyes értelme azonban nem az, hogy felperesi pozícióban is a törvényes képviselő szerepelhet, az eljárásban mindenképp a kiskorú jogosultnak kell félként résztvennie. Kétségtelen viszont, hogy törvényes képviselője tesz meg helyette és nevében minden jognyilatkozatot, így ő lesz az is, aki a kiskorú nevében a pert megindítja. Ezt az értelmezést támasztja alá a Pp. – perbeli cselekvőképességre vonatkozó – 49. § (2) bekezdése, mely szerint ha a félnek nincs perbeli cselekvőképessége, nevében törvényes képviselője jár el. A (3) bekezdés pedig úgy rendelkezik, hogy a törvényes képviselőre, valamint arra, hogy a törvényes képviselőnek mennyiben van szüksége a per viteléhez külön felhatalmazásra, az erre vonatkozó külön jogszabályok irányadók. Jelen esetben ez a jogszabály a hivatkozott Ptk. rendelkezés, melyből az látható, hogy a törvényes képviselőnek külön felhatalmazásra az ilyen típusú perben nincs szüksége. Ez azonban nem írja felül azt, hogy felperesként mégis a kiskorút kell perbe állítani.

Az elsőfokú bíróság nem e rendelkezéseknek megfelelően járt el, hiszen felpereseknek **(gyermek neve)** törvényes képviselőit, a megjelölt I. és II. rendű felpereseket tekintette, valójában mégis a kiskorú személyiségi jogsértésére alapított igényt bírálta el. Miután a bírói gyakorlat szerint ha a törvényes képviselő saját nevében indít pert, de a keresetlevélből kitűnik, hogy a követelés nem őt, hanem a kiskorú gyermeket illeti meg, keresetét úgy kell tekinteni, mintha azt a kiskorú nevében, annak törvényes képviselőjeként terjesztette volna elő (hasonlóan: BH 1978.341.), az ítéletábra is érdemben foglalkozott a fellebbezés folytán a követeléssel, hiszen a keresetlevélből látható volt, hogy az I. és II. rendű felperesek a cselekvőképtelen kiskorú személyiségi jogának, testi integritáshoz fűződő joga megsértésének megállapítására terjesztettek elő keresetet (2. szám), a kiskorú perbenállása nélkül. És bár a fentiek szerint a törvényes képviselőt az alanyi jog akkor sem illeti meg, ha a cselekvőképtelen kiskorú nevében felléphet, a követelés érdemben elbírálgató volt.

(Gyermek neve) és a III. rendű felperes tekintetében helyesen utalt az alperes az Alaptörvény hatályba lépése előtt hozott alkotmánybíróági határozatok alkalmazhatóságára. A felperes által hivatkozott rendelkezés célja az volt, hogy az Alaptörvény rendelkezései az Alaptörvény összefüggéseivel együtt a korábbi Alkotmány rendszerétől függetlenül kerüljenek értelmezésre. Ezzel az Országgyűlés, mint alkotmányozó hatalom egyértelművé tette, hogy az Alkotmánybíróság nincs kötve a korábbi Alkotmány alapján meghozott határozataihoz, de ez mégsem zárja ki, hogy a testület az Alaptörvény egyes rendelkezéseinek értelmezésekor a korábbival megegyező következtetésre jusson, ahogyan azt a lehetőséget is biztosítja, hogy az Alaptörvény egészének kontextusában a korábbi döntésekkel ellentétes megállapításokat tegyen. A rendelkezés tehát nem korlátozza, hanem ellenkezőleg, kiszélesíti az Alkotmánybíróság szabadságát az Alaptörvény értelmezése tekintetében. A törvény e körben figyelemmel volt arra is, hogy a korábbi alkotmánybíróági gyakorlat több elemét is alaptörvényi szintre emelte már az alkotmányozó. Az elsőfokú bíróság által idézett – helyesen – 39/2007. AB határozat az Eütv., valamint az NM rendelet védőoltásokra vonatkozó szabályozását elemzi, melyek az eltelt idő alatt nem módosultak, következésképpen az Alkotmánybíróság értelmezése – tekintve, hogy hivatkozott határozatát nem helyezte hatályon kívül – a perbeli esetben is irányadónak tekintendő.

A magyar kötelező védőoltási rendszer jogi háttere az Eütv. 56-58. §-aiban, valamint a 18/1998. (VI. 3.) NM rendeletben került megfogalmazásra. Az Eütv. 56. § (1) bekezdése szerint a járványügyi tevékenység célja a fertőző megbetegedések, a járványok megelőzése és leküzdése, valamint az emberi szervezet fertőző betegségekkal szembeni ellenálló-képességének fokozása. Ennek érdekében az egészségügyi államigazgatási szerv az egyén személyes szabadsághoz való jogainak gyakorlását az e törvényben foglaltak szerint korlátozhatja (56. § (2) bekezdés aa) pontja).

A védőoltás célja a fertőző betegségekkal szembeni aktív, illetve passzív védettség kialakítása. A miniszter rendeletben határozza meg azokat a fertőző betegségeket, amelyek esetében életkorhoz kötötten, megbetegedési veszély esetén kötelező védőoltás elrendelésének van helye. Ha a védőoltás igénybevételére köteles személy kötelezettségének írásbeli felszólításra nem tesz eleget, az egészségügyi államigazgatási szerv a védőoltást elrendeli (57. §).

Az 58. § (3) bekezdése szerint – az abban foglalt feltételek fennállása esetén – kezdeményezhető a védőoltás alóli mentesítés. A felperesek azonban az alpereshez mentesítés iránti kérelmet nem terjesztettek elő.

A felek által az eljárás során hivatkozott 39/2007. (VI. 20.) AB határozat részletesen kitér arra, hogy alapjogi sérelemnek a gyermekek kötelező védőoltása és az arra vonatkozó szabályozás tekinthető. Az egészségügyben a védőoltás a fertőző betegségek megjelenése és a járványok elleni védekezés egyik módja. Közvetlen célja, hogy a szervezet ellenanyag termeléssel reagáljon és védetté váljon a kórokozókkal szemben. A kötelező védőoltások közegészségügyi, járványügyi célból elvégzett invazív egészségügyi beavatkozásnak tekinthetők. Az életkorhoz kötött kötelező védőoltások rendszere gyermekek beoltására irányul.

Helyesen vizsgálta az elsőfokú bíróság azt, hogy az alapvető jogok korlátozását jelenti-e az Eütv.-n alapuló védőoltási rendszer. Az Alkotmánybíróság a már hivatkozott döntésében úgy ítélte meg, hogy a gyermekek számára intézményesített védőoltások alanyai nem rendelkeznek az önrendelkezési jog gyakorlásához szükséges döntéshozatali képességgel, vagyis a jogszabályban foglalt szabályozás nem korlátozza az önrendelkezési jogot. Kimondta azt is, hogy a személyiségi jog alkotó elemének tekinti a személyiség integritásához való jogát, amelynek része a testi integritáshoz való jog. A testi integritáshoz való jog a betegekre vonatkoztatva azt is jelenti, hogy főszabályként a beteg egyetértése, hozzájárulása nélkül testéhez más nem nyúlhat (ABH 2003.235., 266.).

Az Alkotmánybíróság állandó gyakorlata szerint az alapjogot korlátozó szabályozás akkor alkotmányos, ha alkalmas valamely legitim jogalkotói cél elérésére, továbbá megfelel a szükségesség és arányosság követelményeinek. Az emberek egyes alapvető jogainak korlátozásához legitim cél lehet mások alapvető jogainak védelme, továbbá az állam intézményes (objektív) alapjog biztosítási kötelezettsége, valamint egyes alkotmányos közcélok érvényesítése. Kifejtette azt is, hogy az életkorhoz kötött védőoltások alkalmasságának és szükségességének megállapításához egyfelől a gyermekek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődésének biztosítását, másfelől az egész társadalom fertőző betegségekkel, járványokkal szembeni védelmét kell irányadónak tekinteni. Az életkorhoz kötött védőoltások esetében a gyermek jogainak védelme és a járványügyi közérdek nem különíthető el teljesen, mivel az oltások jelentős részben a közösségben élő gyermekek egészségének védelmét szolgálják. Az óvodai, iskolai és más csoportokban együtt lévő gyermekek hatással vannak egymás egészségi állapotára, a fertőző betegségek gyakran terjednek szét a gyermekközösségekben. Ezért az államnak a gyermekek jogai védelmére vonatkozó alkotmányos kötelezettségét és az egészségvédelmi kötelezettség részét képező járványügyi feladatait egymással összefüggésben kell figyelembe venni. Úgy foglalt állást, hogy a gyermekek egészségének védelme és a fertőző betegségek elleni védekezés alkotmányosan elfogadható indok az alapjog korlátozásra. Ez már csak azért is így van, mert a gyermekközösségek és általában a társadalom ún. kollektív immunitásához szükséges az, hogy az egyes betegségek elleni védőoltásokat az érintettek túlnyomó többsége megkapja. Emiatt általában véve az intézményesített, életkorhoz kötött védőoltások nem minősíthetők szükségtelen alapjogi korlátozásnak. A védőoltások alkalmas és szükséges eszköznek minősülnek egyfelől a gyermekek megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődésének biztosításához, másfelől az egész társadalom fertőző betegségekkel, járványokkal szembeni védelméhez.

Az alapjogkorlátozás arányosságát vizsgálva kifejtette, értékelni kell, hogy a korlátozó szabályozás konkrét, fenyegető veszélytől óvja-e meg a gyermekeket. Megállapította, a kockázatok mérlegelésénél a konkrét körülményeket kell figyelembe venni. Az életkorhoz kötött védőoltások, mint alapjog korlátozó beavatkozások arányosságát a járványügyi célok és indokok, valamint a szabályozásban megjelenő korlátozások és garanciák összevetése határozza meg. A védőoltások elmaradása veszélyeztetheti az egyént és a közösséget is, így amikor az állam kötelezővé tesz egyes védőoltásokat, a kockázatok viseléséről dönt.

A felperesek ugyanakkor valójában nem az egyes védőoltásokat, vagy konkrét életkori határokat kifogásolták, hanem az oltási rendszert. E körben pedig az idézett alkotmánybírósági határozat rámutatott, hogy az intézményesített védőoltások egyént és társadalmat érintő előnyei messze meghaladják azokat a lehetséges károkat, amelyek mellékhatásként jelentkezhetnek a beoltott gyermekeknél. A védőoltások elmaradása általában véve sokkal nagyobb kockázatot jelent a gyermekek egészségére, mint a védőoltások. Álláspontja az volt, az életkorhoz kötött védőoltási kötelezettség nem szükségtelen alapjog korlátozás.

Az Alkotmánybíróság mindezek megítélésekor különös jelentőséget tulajdonított annak a kérdésnek is, hogy a döntésképes felnőttek visszautasíthatják-e gyermekeik nevében a védőoltásokat. Ennek kapcsán fejtette ki, hogy nemcsak a családnak, hanem az államnak is biztosítania kell a gyermekek számára azt a védelmet és gondoskodást, amely a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéshez szükséges, ezért az államnak akár a szülőkkel szemben is védelmeznie kell a gyermekek önálló érdekeit. Mivel pedig a védőoltások az érintett egyén és a társadalom többi tagjának egészségét védik, a gyermekeknek érdekük fűződik ahhoz, hogy megkapják az életkorhoz kötött védőoltásokat. Ugyanígy a gyermekközösségek tagjainak érdeke fűződik ahhoz, hogy a közösség tagjai minél nagyobb számban legyenek immunizáltak.

Jelen esetben azonban lényeges, hogy az alperes a sérelmezett védőoltások felvételére még konkrét kötelezést, erről szóló határozatot nem adott ki, így a gyermekek testi integritáshoz, élethez, testi épséghez, egészséghez való jogának sérelme ezidáig fel sem merülhetett.

Tekintettel arra, hogy az alperes a kiskorú gyermekek alkotmányos alapjogát és az ezen keresztül megvalósuló, felsorolt személyiségi jogait nem sértette meg, az elsőfokú bíróság alappal utasította el a keresetet.

A kifejtettekre tekintettel az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

A felperesek fellebbezése nem vezetett eredményre, ezért a Pp. 78. § (1) bekezdése értelmében kötelesek az alperes másodfokú eljárásban felmerült, jogi képviselével összefüggő költségének viselésére, melyet az ítéletábra a 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (3) bekezdése, valamint (5) és (6) bekezdései alapján, a kifejtett munkával arányosan, mérlegeléssel állapított meg.

A felperesek a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése és 15. § (1) bekezdése szerint kötelesek a le nem rótt fellebbezési eljárási illeték megfizetésére külön felhívásra az államnak.

Szeged, 2018. május 4.

Dr. Kiss Gabriella s.k.
a tanács elnöke

Dr. Bánfalvi-Bottyán Csilla s.k.
előadó bíró

Zanócné dr. Ocskó Erzsébet s.k.
táblabíró